

In de optimistische toneelbewerking van Jeroen Brouwers' *Het hout* mag net als in de roman **de taal de hoofdrol** spelen.

Het misbruik van de jongens is daarentegen geabstraheerd en gestileerd.

In de roman *Het hout* bouwt Jeroen Brouwers een kathedraal van taal. Zijn zinnen zijn zo overvol dat de lezer al op de eerste bladzijde een gevoel van beklemming bekruipt, passend bij de uitzichtloosheid die verteller Bonaventura ervaart binnen de muren van de kloosterorde waar- toe hij behoort. Spannend, wat van dit literaire spel overeind zou blijven op toneel, in het regiedebuut van filmmaker Michiel van Erp bij Internationaal Theater Amsterdam.

Zodra Aus Greidanus jr. als Bonaventura begint te vertellen over zijn pijn, dat jeukende lompengewaad in 'faecaal bruin', en de gemeenschappelijke kloosteronderbroek waarin het 'benedenbuikse sieraad' schuilt, gaat, is duidelijk: bewerk Jibbe Willems eert Brouwers' taal en heeft de juiste toon weten te behouden. In het steriele decor van grijze glazen wanden behoudt de taal de hoofdrol: zij mag sprankelen, hunkeren, pesten, flemen, ironiseren en aanklagen.

Broeder Bonaventura is een buitenstaander en kan als zodanig met ironische distantie op het rechtlijnige kloosterleven reflecteren. Hem plaagt sinds kort het contrast tussen zijn belofte van kuisheid en zijn ontmoeting met Patricia, een libidineuze jonge weduwe in de 'profane wereld.' Regisseur Van Erp laat Maria Kraakman als Patricia van achter de schermen tegen Bonaventura praten, haar warme, uitnodigende stem is een welkome afwisseling in die kille mannenwereld. 'Kom hier', zegt ze, 'trek dat malle ding uit, jij bent zo niet.' En Bonaventura wikt, weegt en aarzelt. Greidanus geeft mooi hulpe- loos vorm aan diens inertie. Het is niet enkel angst die hem binnen- houdt, ook verantwoordelijkheidsge- voel. Want hij is gesteld op een paar jongens op het internaat en een van de weinigen die zich niet aan hen ver- grijpt. Hij kan ze niet in de steek laten, denkt hij.

In de roman wijdt Brouwers vele pagina's aan het gruwelijke mis- bruik. Op toneel is dat beperkt en het wordt overwegend abstract en gesti- leerd getoond. Maar in één scène gaan alle remmen los. Hier mag Bart Slegers zich als het sadistische school- hoofd Mansuetus van zijn schrikwek- kendste kant laten zien. Tot dan was hij een imposante, dreigende aanwe- zigheid. Op het moment dat hij zich probeert te vergrijpen aan Mark Frelink verandert hij in een beest, dat zich grommend, grauwend en knorrend op de engelachtige jongen stort. Het is bijna ondraaglijk om naar te kijken, en overweldigend goed gespeeld.

De scène krijgt een troostrijke

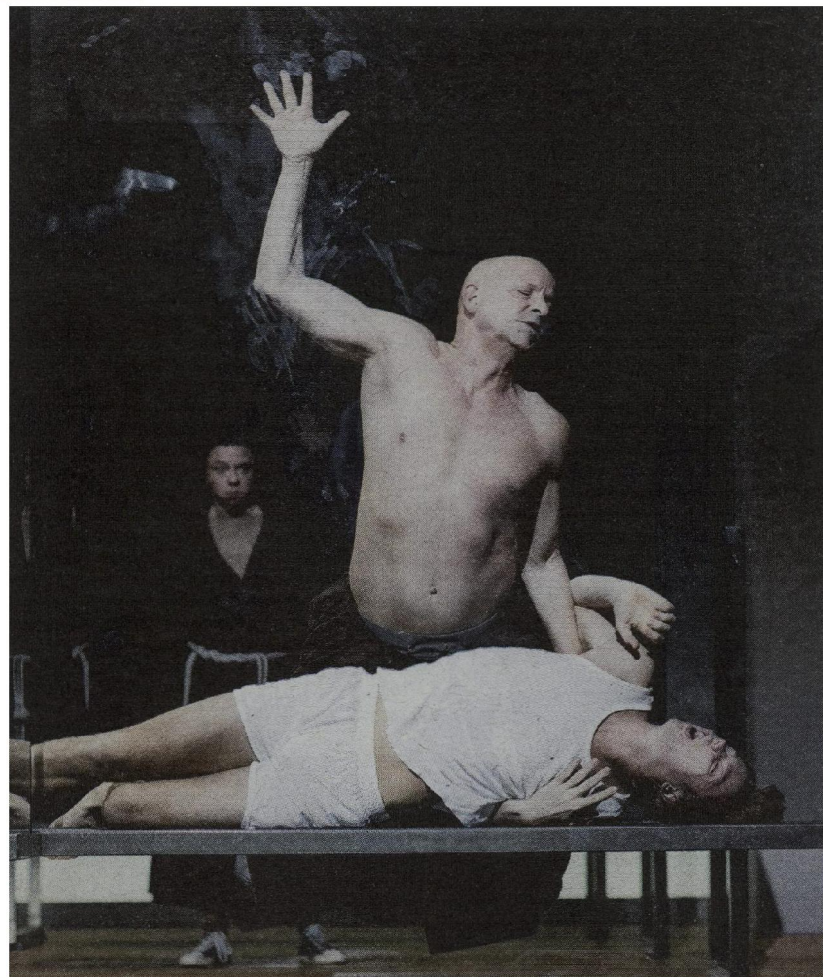
tegenhanger in de even schuchtere als onstuimige seksscène tussen Bonaventura en Patricia. Sowieso gaat de zon schijnen zodra Kraakman het toneel betreedt: huppelend en heupwiegend, liefdevol en onbe- vreesd. Zo behoudt *Het hout* ook op toneel knap het midden tussen huiveringwekkend en hoopvol. Tot de roerende slotscène, waarin de hoop uiteindelijk overwint.

Het hout

Theater

Naar *Het hout* (van Jeroen Brouwers), door Internationaal Theater Amsterdam, regie Michiel van Erp. 4/11, Stadsschouwburg Amsterdam. Daar t/m 10/11, daarna tournee.

Herien Wensink

Bart Slegers (staand) en Joep Paddenburg in *Het hout*.

Foto Henri Verhoef

